

Грицаєнко М.І.

*к.е.н., ст. викладач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Мелітополь*

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В СТАЛОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Темпи політико-правових, соціально-економічних, техніко-технологічних, інституційних перетворень спричиняють проблеми національного та глобального масштабів. Економічне зростання країни, що дозволяє задовольнити потреби сучасного покоління без шкоди для майбутніх поколінь в умовах постійної трансформації ділового середовища вимагає перегляду традиційних підходів до пошуку його джерел. Запорукою успіху країни в майбутньому стає інноваційне оновлення з використанням як матеріальних, так і нематеріальних ресурсів – в тому числі соціального капіталу.

Соціальний капітал – це сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри. Він надає можливість найбільш повно використовувати інші види капіталу, іноді навіть компенсувати їхню відсутність.

На рис. 1 відображений вплив соціального капіталу на сталий розвиток країни.

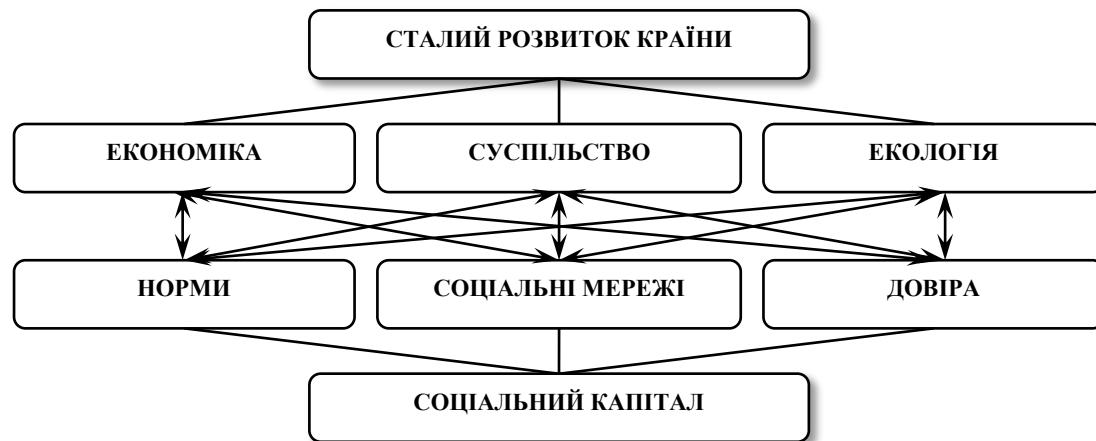

Рис. 1. – Вплив соціального капіталу на сталий розвиток країни

Соціальний капітал в довгостроковій перспективі сприяє розвитку національної економіки завдяки суттєвому скороченню трансакційних витрат, яке відбувається внаслідок полегшення передачі необхідної інформації, зниження витрат на примус та контроль.

Соціальний капітал сприяє розвитку суспільства внаслідок того, що спільні інтереси певного соціуму перетворюються на місцеві ініціативи стосовно покращення умов життя на певній території.

Інформованість, довіра та міжособистісна солідарність, притаманні соціальному капіталу, сприяють розумінню та вирішенню екологічних проблем.

Вважаємо, що стан сталого розвитку країни ілюструє її місце в міжнародному Індексі процвітання (Legatum Prosperity Index). На рис. 2 наведено місце України в Індексі та субіндексах процвітання в 2019 р. серед 167 країн світу.

Порівняно з 2009 р. Україна за Індексом процвітання погіршила власні позиції на 10 пунктів і в 2019 р. опинилася на 96 місці, пропустивши вперед Туніс (95 місце) і Беліз (94 місце). При цьому за захистом і безпекою позиції України погіршилися на 47 пунктів, за станом економіки – відповідно на 29 пунктів, за особистою свободою – відповідно на 16 пунктів. Разом з цим покращились позиції України за підприємництвом і можливостями на 56 пунктів, за управлінням – відповідно на 15 пунктів, за станом природного середовища – відповідно на 10 пунктів.

На жаль, за соціальним капіталом, який характеризує взаємозв'язок між людьми, оснований на соціальних мережах, нормах та довірі, країна в 2019 р. знаходиться в найгіршому становищі – 148 місце, після Туреччини (147 місце), Лівану (146 місце), Габону (145 місце).

В субіндексі соціального капіталу в 2019 р. найбільш слабкі позиції України за рівнем інституційної довіри (166 місце), розвитком соціальних мереж (128 місце) та громадянської та соціальної участі (122 місце) (рис. 3).

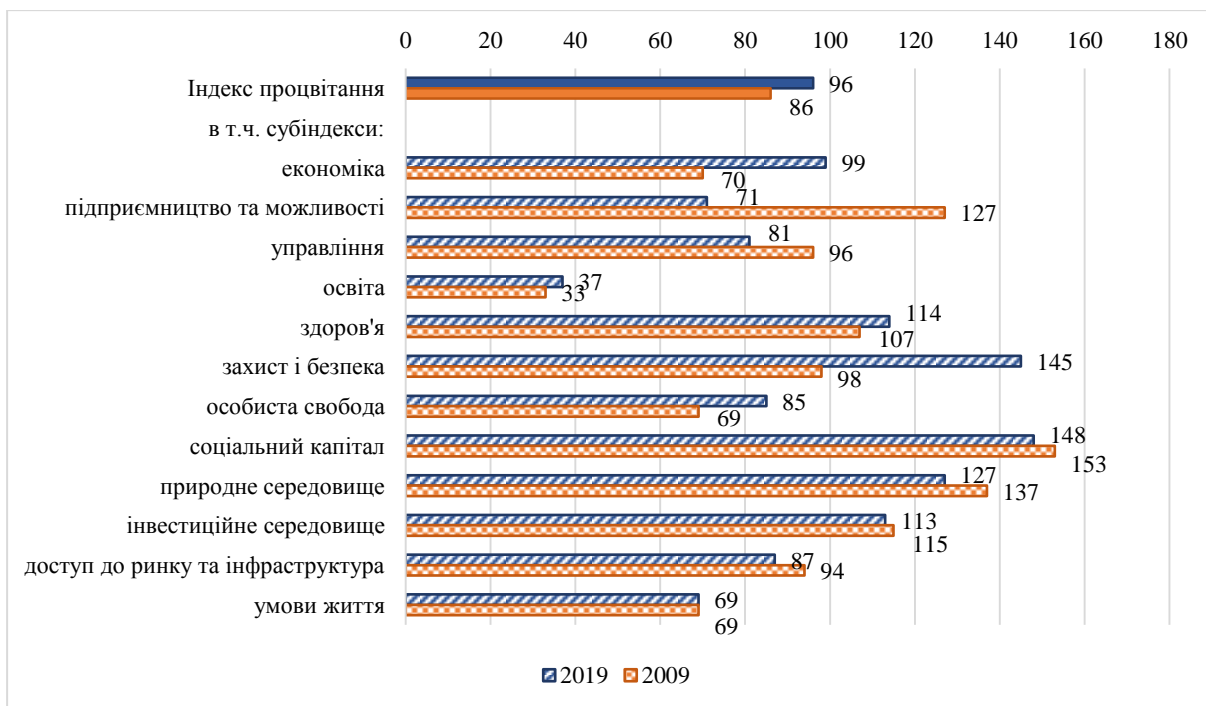

Рис. 2. – Ранги України в міжнародному Індексі та субіндексах процвітання за 2019 р.

Порівняно з 2009 р. в 2019 р. ранг України за інституційною довірою не змінився, за міжособистісною довірою погіршився на 29 пунктів, за громадянською та соціальною участю – відповідно на 15 пунктів, за особистими та сімейними відносинами покращився на 27 пунктів, за соціальними мережами – відповідно на 22 пункти.

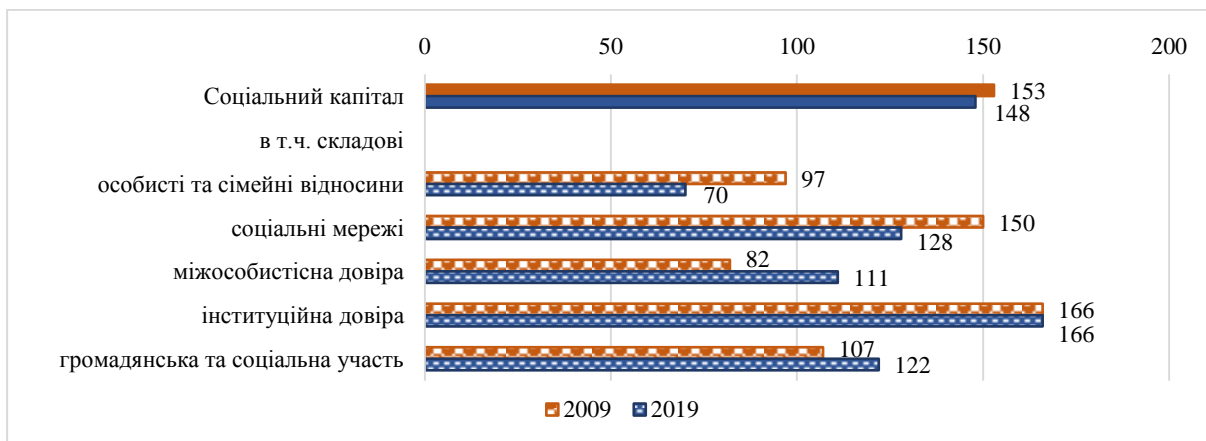

Рис. 3. – Ранги України за соціальним капіталом та його складовими в 2009 та 2019 рр.

Соціальний капітал може мати як позитивні, так і негативні прояви – злочинність, корупцію, недовіру, нездатність співпрацювати заради спільного інтересу. Саме тому держава повинна сприяти формуванню позитивного соціального капіталу шляхом створення відповідного інституційного середовища. Для цього особливої уваги заслуговують інститути демократії та забезпечення свобод громадян, відкритість і прозорість у державному управлінні, залучення населення до формування та реалізації державної політики.

На створення позитивного соціального капіталу впливає покращення добробуту населення, створення партнерських відносин в бізнесі, покращення освіти та охорони здоров'я, соціальна відповідальність й толерантність, гендерна рівність – тобто ті цілі, які є глобальними з позицій сталого розвитку країни.

Перспективами подальших досліджень є розробка рекомендації стосовно створення, оцінки та ефективного використання соціального капіталу.